

контенту телебачення. І зараз більшість мереж активно спонукають глядачів брати участь у спеціальних розмовах та дискусіях, використовуючи Twitter. У деяких випадках, таких, як програми «*Q&A*» (ABC1) та «*Can if Warms*» (Ten) твіти від глядачів стають невід'ємною частиною самих програм. Але це можливо, коли програми йдуть тільки вперше. Зрозуміло, що за таких умов активність аудиторії значно збільшується.

Інший вид програм, який був і залишається неймовірно популярним серед австралійців, це спортивні передачі. Ось чому саме вони приносять найбільші прибутки австралійській телевізійній індустрії. Три з чотирьох головних футбольних ліг країни (ANL, NRL та A League) уклали карколомні контракти на трансляцію їх матчів по телебаченню на п'ять років, які перевищують 1 млрд доларів.

Обидва ці два тренди підтверджують важливість того, що значення показів «наживо» завжди зростатиме для австралійців, які є нацією спортсменів, чи то йтиметься про командні ігри, чи про тенісні змагання міжнародного або національного рівня, чи про водні види спорту.

Тож дискусії, які точаться навкруги проблеми «телевізійних студій після ТБ» [144, р. 27–36] ще багато років будуть актуальними.

Отже, є очевидним, що телебачення, а також нові засоби комунікації допомогли зробити наступний крок у формуванні національної самосвідомості австралійців, які наприкінці ХХ ст. нарешті змогли подолати відчуття «культурної меншовартості» й на початку глобалізації з повним правом увійшли до кола високорозвинених народів світу.

4.5. РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В АВСТРАЛІЇ В 1980–2000 рр.: РЕФОРМИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ, ЗМІНИ

Зміни в розвитку суспільства неминуче змінюють освіту. Водночас освіта забезпечує розвиток суспільства, його соціальних, політичних та економічних

стратегій. Тож суспільство висуває до неї вимоги витримувати стрімкі темпи його розвитку й вибудовувати для цього системні зв'язки з іншими сферами діяльності. Саме така взаємодія в ході змін суспільства призводить до змін в освіті.

В кінці ХХ ст. в Австралії відбулися серйозні зміни в системі вищої освіти, зумовлені соціально-економічними та політичними факторами: переходом до масової вищої освіти, структурними нововведеннями, модернізацією навчального процесу.

В 1980–1990 рр. вища освіта Австралії вступила в період значних перетворень. Система освіти вже наблизилася до межі своїх можливостей адаптуватися до зовнішнього та внутрішнього тиску й змушена була поступово трансформуватися. До певної міри суть і напрямок цих перетворень були зумовлені також різким збільшенням кількості студентів та зміною їх потреб.

Скасування плати за навчання 1974 р. призвело до того, що з середини ХХ ст. бюджет австралійських університетів не витримував різкого збільшення кількості студентів [145].

Окрім того, на початку 1980-х рр. роль австралійських університетів зводилася переважно до збагачення інтелектуального та духовного потенціалу суспільства, вони довго залишались осторонь від вирішення найважливіших загальнодержавних економічних завдань, а попит на виробництво наукового знання в цей час упав [146, с. 31].

Зростання витрат на вищу освіту, невиправдані очікування суспільства й посилення утилітарного погляду на вищу освіту надзвичайно гостро порушили питання про відповідальність вищої школи перед суспільством, особливо у зв'язку з наростанням критики якості підготовки фахівців. Трансформація системи освіти передбачала збільшення конкуренції між вишами та їх реагування на зовнішні вимоги.

В 1980-ті рр. австралійським університетам довелося звикати до нових умов існування. З середини 1980-х рр. федеральний уряд лейбористів провів

низку реформ університетської освіти, спрямованих на збільшення внеску закладів вищої освіти у вирішення соціально-економічних проблем країни.

Реформи отримали назву на честь міністра зайнятості, освіти та навчання Джона Докінза в уряді Р. Хоука й стали наймасштабнішими в історії вищої освіти Австралії. Вони включали об'єднання вишів; їх відкриття для міжнародного ринку освітніх послуг; стимулювання залучати приватні ресурси; демократизацію внутрішнього управління. Програма реформ торкнулася також різних сторін діяльності університетів – наукових досліджень, фінансування, прийому до закладів вищої освіти, організації та змісту навчання тощо [147].

Реформи Д. Докінза призвели до реорганізації вищої освіти в Австралії – ліквідації бінарної системи та заміни її на Єдину національну систему вищої освіти, при якій поменшало дрібних вишів та зросла кількість більших освітніх установ.

Єдина національна система вищої освіти передбачала, що заклади зі спільними чи однаковими напрямками діяльності, об'єднуються під єдиною структурою управління, а пропозиції про це розглядатимуться на основі освітніх переваг та з погляду їх ефективності. Приватних установ ці вимоги не стосувалися [148, р. 12].

В результаті введення Єдиної національної системи 1989 р., – об'єднання університетів з коледжами вищої освіти, зменшилася кількість закладів вищої освіти. На 1996 р. замість 19 університетів і 69 коледжів утворилося 36 університетів [149].

У багатьох випадках найважливішими результатами такого об'єднання став посилений контроль з боку федерального уряду, підвищення відповідальності університетів та їх тісна взаємодія з суспільством в економічному, соціальному й політичному аспектах [150, р. 141].

Однак найрадикальнішим кроком реформ стала зміна фінансових відносин у галузі. До середини 1980-х рр. обидві основні політичні партії дійшли одностайної думки, що концепція безкоштовної вищої освіти в

Австралії неспроможна через усе більшу залученість студентів, а необхідне збільшення та розширення фінансування вищої освіти може відбутися лише тоді, коли уряд не братиме на себе всі фінансові зобов'язання. Іншими словами, без запровадження плати за навчання не могло бути зростання вищої освіти [151].

Тож наприкінці 1980-х рр. Австралія почала використовувати стратегію залучення нових механізмів фінансування вищої освіти. Відносно новаторський метод, за допомогою якого повторно запровадили плату за навчання, виявився системою, котру прийняли обидві федеральні політичні партії. Система, відома як Схема внесків у вищу освіту (Higher Education Contribution Scheme, HECS), дає студентам змогу відтермінувати оплату за навчання доти, доки вони розпочнуть професійну діяльність. Після того, як їхній дохід перевищить пороговий рівень, збори автоматично вираховуються з податку на прибуток.

Практичний досвід використання Схеми внесків у вищу освіту показав її переваги, оскільки графік виплат був вигідніший для студентів, ніж банківські позики. Схема зменшила тягар на державний бюджет, при цьому вступників у виші не поменшало. Державна фінансова підтримка та бюджетні місця збереглися тільки для студентів, що опановують інженерно-технічні та природничі спеціальності [152, с. 98–99].

З одного боку, повернення до плати за навчання було спробою компенсувати витрати й збільшити доходи, з іншого – основою конкуренції між університетами за студентів шляхом зміни статусу вишу, набору навчальних дисциплін тощо.

Після запровадження Схеми внесків у вищу освіту 1989 р. кількість студентів перші два роки зростала на 10%. Помірнішими темпами – від 4 до 1,2% зростання тривало до 1998 р. [148, р. 13]. Загалом же студентів вищої школи з 1989 по 1999 рр. побільшало на 40%. З них майже половина (49%) здобували освіту на рівні бакалавра або вищому порівняно з третиною (34%)

1989 р. Частка іноземних студентів на курсах вищої освіти збільшилася з 5% 1989 р. до 12% 1999 р. [153].

Дохід від запровадження системи оплати за навчання становив у 1995–1996 навчальному році 392 млн австрал. дол. [150, р. 140].

За 10 років Схема внесків у вищу освіту стала важливим джерелом сукупного державного фінансування, частка якого зросла із 16,3% загального обсягу фінансування вищої освіти за перший рік реформи до 43% 2014 р. [148, р. 13].

Досвід реформування вищої освіти Австралії дає підстави говорити про достатню ефективність гнучких фінансових механізмів оплати за навчання. Така гнучка система освітнього кредитування зарекомендувала себе як ефективна соціальна технологія інвестицій у людину [152, с. 98–99].

В розвиток системи вищої освіти у 1989–1991 рр. уряд Австралії вклав 843 млн австрал. дол. У цей період австралійські університети отримали 49 тис. додаткових місць, що дало змогу різко збільшити набір на затребувані в економіці спеціальності [154].

З об'єднанням університетів з тодішніми коледжами вищої освіти наприкінці 1980-х рр. сектор вищої освіти почав суттєво розширюватися. 1988–1996 рр. стали часом консолідації системи масової вищої освіти, коли кількість студентів різко зросла. Про це свідчать такі показники: 1983 р. у закладах вищої освіти країни навчалось 348 577 студентів, а 1996 р. – 634 094, приріст досяг 285 517 [150, р. 136].

У результаті впровадження реформ планування розвитку вищої освіти, її обсяг і зміст окремих програм навчання все більше підпорядковувались економічним та політичним цілям [150, р. 138].

Таким чином, наприкінці 1980-х рр. реформи міністра освіти Д. Докінза змінили ландшафт вищої освіти в Австралії. Підготовка реформи зайняла два роки (1987–1989), проведення – три (1989–1992).

Здебільшого, аж до 1990-х рр. традиційні австралійські університети зосереджувалися на чистих фундаментальних і базових дослідженнях, демонструючи високі результати на міжнародному рівні, зокрема за кількістю Нобелівських премій [155].

У 1990-х рр. у національному дослідницькому профілі Австралії відбулися значні зрушення, спрямовані на вдосконалення та розвиток прикладних досліджень. Федеральний уряд Хоука/Кітінга запровадив національну програму спільних дослідницьких центрів (Cooperative Research Centres, CRC).

Діяльність нових центрів була зосереджена на вузькому діапазоні дослідницьких тем і мала на меті сприяти співпраці між університетами й промисловістю. Типовий CRC складався з представників галузевих партнерів та університетів. Спочатку кожен CRC фінансувався коштом федерального уряду [156].

Сукупний бюджет CRC, що складався з коштів федерального уряду в поєднанні з промисловими та університетськими фондами, спрямовувався для фінансування галузевих проектів з високим потенціалом комерціалізації. Більшість австралійських університетів були залучені до CRC як партнери та значною мірою представлені в усьому спектрі діяльності цих центрів [157].

Програма спільних дослідницьких центрів передбачала прискорене промислове та економічне зростання Австралії за рахунок розвитку орієнтованих на користувачів державно-приватних дослідницьких центрів, які досягають високих результатів у впровадженні технологій і комерціалізації розробок. Освітня складова програми була спрямована передусім на підготовку спеціалістів із навичками, що відповідають потребам галузі.

Від початку 1990-х рр. в австралійських закладах вищої освіти впроваджується схема навчання на основі компетенцій (competence based training, CBT), яка згодом трансформувалася в Австралійські стандарти кваліфікацій (Australian Qualifications Framework, AQF) – узгоджену політику

федерального уряду та уряду штатів і територій щодо регульованих кваліфікацій у національній системі освіти й навчання, вперше запроваджену 1995 р. [158].

Протягом двох десятиліть починаючи з 90-х рр. навчання на основі компетенцій, яке уряд впровадив, аби забезпечити відповідність кваліфікацій професійної освіти й навчання вимогам галузей, міцно утвердилось у професійній освіті та стало найбільш значущою і впливовою характеристикою австралійської системи освіти [159].

1989 р. парламент ухвалив стратегію науково-технологічного розвитку Австралії, яка передбачала ключову роль уряду в посередництві між ученими та кінцевими споживачами результатів наукових досліджень. Стратегія включала наукові дослідження, які фінансувала держава, й передбачала щорічну державну підтримку на суму 1,9 млрд австрал. дол. для їх реалізації. Підтримку надавали шляхом прямого фінансування наукових і технологічних розробок, а також фінансування закладів вищої освіти, передусім університетів [160].

У рамках стратегії розвитку науки й технологій уряд Р. Хоука розробив схему фінансування наукових досліджень, за якою частина коштів виділялася університетам, а частина – в розпорядження Державного об'єднання наукових та прикладних досліджень (CSIRO) – провідної науково-дослідної організації країни. Пріоритетні напрями досліджень CSIRO на кінець 1980-х рр. були зосереджені в сільському господарстві, гірничодобувній промисловості та інформаційних технологіях. Обсяг фінансування CSIRO в межах стратегії науково-технологічного розвитку на 1988–1989 рр. становив 5 млн австрал. дол., а в наступні п'ять років – 90 млн австрал. дол. [160].

В історії науково-технологічного розвитку Австралії 1989 р. відзначений також як рік, коли державну політику в сфері науки і технологій почали реалізовувати в рамках щорічного проекту «Бюджет з науки та техніки».

У 1980–1990-ті рр. на тлі посилення глобалізації австралійські заклади вищої освіти зіткнулися з поняттям інтернаціоналізації – ключовим явищем, що

в подальшому стало одним з найважливіших факторів розвитку австралійської системи освіти [161, с. 72].

В австралійському контексті інтернаціоналізація вищої освіти набагато ширша, ніж експорт освітніх послуг, вона є важливим елементом вищої освіти [162, р. 120]. Інтернаціоналізація стала звичною частиною життя більшості австралійських університетів і невід'ємною складовою стратегії розвитку їхньої наукової та освітньої діяльності.

Протягом останніх десятиліть ХХ ст. в австралійських університетах відбулися важливі зміни, спрямовані на досягнення мети інтернаціоналізації вищої освіти. Найбільше вражає збільшення кількості іноземних студентів, що навчаються на платній основі [163].

Австралія стала третім за величиною після США та Великої Британії експортером послуг вищої освіти на міжнародному рівні. 2002 р. в австралійських державних закладах вищої освіти навчалося 185000 іноземних студентів, або понад 21% від загальної кількості усіх студентів. Для порівняння, 1990 р. в австралійських університетах навчалося тільки 29000 іноземних студентів [162, р. 122].

За різними підрахунками, надходження до австралійських університетів від іноземних студентів становлять понад 2 млрд австрал. дол. Щорічно [164, р. 52–54]. Це свідчить про те, що експорт освітніх послуг став однією з нових реалій інтернаціоналізації вищої освіти Австралії.

Розвитку Австралії як експортера вищої освіти сприяли важливі зміни в освітній політиці середини 1980-х рр. щодо іноземних студентів [165].

З 1985 р. до початку 1990-х рр. австралійська освітня політика майже повністю була зосереджена на комерційному експорті послуг вищої освіти. 1992 р. австралійський уряд продемонстрував ширше бачення міжнародної освіти – як усе важливішої частини міжнародних відносин Австралії [166].

Подальша інтеграція австралійських закладів вищої освіти до міжнародного наукового та освітнього середовища стала предметом пильної

уваги спеціальних урядових установ. Так, 1986 р. було засновано урядове агентство Австралії з просування торгівлі, інвестиційного розвитку та освітніх послуг – Австралійська торговельна й інвестиційна комісія, або Austrade (Australian Trade and Investment Commission). Одним із основних напрямків діяльності агентства є міжнародний маркетинг і просування австралійського сектору освіти на міжнародному рівні.

Політика неолібералізму 1990–2000 рр. призвела до перегляду ролі закладів вищої освіти: вищу освіту, як і видобувну промисловість, стали вважати важливою експортно-орієнтованою галуззю [146].

Австралійські дослідження вказують на очевидні переваги експортної освіти та демонструють, що збільшення кількості іноземних студентів не обмежило доступ вітчизняних студентів до вищої освіти [167].

Різке зростання в останнє десятиліття ХХ ст. кількості іноземних студентів, які мали повністю компенсувати витрати на навчання, стало значним джерелом доходу для більшості університетів і суттєвим внеском у платіжний баланс Австралії [150, р. 140].

Основні тенденції інтернаціоналізації австралійського сектору вищої освіти віддзеркалюються в соціологічних дослідженнях. Так, одне з них, проведене на замовлення Australian Education International 1999 р., засвідчило високий рівень задоволеності іноземних здобувачів навчанням в австралійських закладах вищої освіти [168].

Глобалізація значно змінила національний ландшафт вищої освіти Австралії та посилила інституційну інтернаціоналізацію університетів. Інтернаціоналізація вищої освіти стала провідним напрямком освіти Австралії й розглядається як чітко окреслене стратегічне завдання.

На кінець ХХ ст. 30 із 36 австралійських університетів розробили власні стратегії інтернаціоналізації форм і змісту навчальних програм, а 21 університет принаймні задекларував ці наміри [169].

Наприкінці ХХ ст. міжнародна освіта в Австралії стала індустрією, джерелом доходу, засобом підвищення репутації та однією з найбільших статей експорту країни. Інтенсифікація глобалізації та регіоналізації в поєднанні з вимогами економіки знань створили контекст для більш далекоглядних підходів до інтернаціоналізації вищої освіти Австралії – від випадкових і фрагментарних до всеосяжних та комплексних.

Протягом останнього десятиліття ХХ ст. інтернаціоналізація стала нормативною й набула ознак ключового фактора змін і реформ австралійської системи вищої освіти й важливого стратегічного напрямку зовнішньої та внутрішньої політики Австралії [161, с. 77].

Цілеспрямована національна політика інтернаціоналізації вищої освіти допомогла Австралії успішно розширити експорт освіти, що сприяло покращенню в різних сферах соціально-економічного життя [161, с. 78].

В умовах глобалізації вища освіта трансформується в одну з найбільших і прибуткових галузей австралійської торгівлі послугами. Платне навчання іноземних студентів стало визначальним напрямом діяльності австралійських університетів. Тож є всі підстави стверджувати, що наприкінці ХХ ст. в Австралії почав формуватися окремий наднаціональний інститут – міжнародний ринок освітніх послуг.

Трансформація австралійської національної системи вищої освіти, її активне оновлення супроводжувались появою навчальних закладів нового типу – приватних.

Обставини, пов'язані з реформою системи вищої освіти у 1980-х рр., зростання ринку іноземних студентів і незадоволений внутрішній попит створили нові можливості для приватних постачальників освітніх послуг [170, с. 141].

Приватні університети почали з'являтися в Австралії наприкінці 1980-х рр. і поступово стали гідними конкурентами державних вишів.

Австралійські приватні університети почали відігравати значну роль у вищій освіті країни й щороку приваблювати все більше абітурієнтів, бо пропонували навчання на тому самому рівні, що й найкращі держані університети. Окрім того, їхня освітня програма була різноманітнішою й адаптованою до сучасних вимог ринку праці.

Перший приватний австралійський університет – університет Бонда, був заснований 1987 р. законодавчим актом парламенту штату Квінсленд. 1989 р. в новому університетському кампусі розпочали заняття 322 студенти [171].

1989 р. законом парламенту Західної Австралії засновано університет Нотр-Дам Австралія – приватний римо-католицький заклад. Його відкрили 2 липня 1991 р., а заняття почались у лютому 1992 р. [172].

Основними факторами, які зумовили створення в Австралії приватних університетів, були поширення на заклади освіти ринкових відносин, перетворення освітніх послуг на товар на ринку праці; зміни ринкового попиту на окремі спеціальності та види освітніх послуг; обмеженість бюджетних джерел фінансування вищої освіти, неспроможність державних університетів повністю задовольнити все більші потреби в освітніх послугах; надання особистості можливості вибирати шляхи одержання освіти та кваліфікації відповідно до власних схильностей, інтересів і можливостей, зокрема й матеріальних.

З моменту заснування основними завданнями приватних університетів Австралії були підвищення якості освіти й практична підготовка фахівців, здатних вирішувати інтегровані завдання розвитку ринкової економіки. З огляду на це австралійські приватні університети започаткували активну співпрацю з роботодавцями, пропонуючи студентам широкий вибір інноваційних курсів та спеціальностей з різних напрямків. Окрім того, серед головних переваг приватних університетів – самостійність щодо освітніх програм.

Приватні австралійські університети гідно конкурують з державними завдяки інноваційними підходами до навчання, повністю адаптованими до вимог ринку праці. Всі приватні університети створено або визнано відповідно до законодавства штатів і територій.

На кінець XX ст. ринок австралійської приватної вищої освіти загалом сформувався й активно розвивається. Приватні австралійські університети, незважаючи на жорстку конкуренцію, утвердились як відомі та авторитетні навчальні заклади. В Австралії приватна вища освіта стала найважливішим чинником, який змінив систему освіти, відкрив нові можливості для задоволення попиту на ринку цієї сфери послуг, а також став невід'ємним елементом національної системи освіти, об'єктивним трендом сучасної держави, що базується на свободі вибору освітніх послуг. Наявність приватних вишів є запорукою створення в Австралії багатоукладної національної системи освіти.

Таким чином, наприкінці XX ст. в Австралії відбулися серйозні зміни в системі вищої освіти, зумовлені соціально-економічними та політичними факторами. В цей час вища освіта країни вступила в період значних перетворень.

Економічні зміни та виклики, з якими стикнулась Австралія, а також глобалізація потребували підтримки сектору вищої освіти, що підвищило попит на високоякісну вищу освіту.

Трансформації вищої освіти Австралії в 1980–1990 рр. були обумовлені усвідомленням необхідності нарощувати науково-освітній потенціал та залучати його до вирішення соціально-економічних проблем країни й заклали підвалини для її успішного поступу.

Останні десятиліття XX ст. позначилися стрімким розвитком системи вищої освіти Австралії, вона стала одним з пріоритетних напрямків державної політики. Послідовна урядова політика Австралії щодо вищої освіти у 1980–2000-х рр. була спрямована на розвиток та фінансування її системи, покликаної

задовольняти потреби австралійської економіки в професійних навичках високого рівня й інноваційних дослідженнях. У цей час на вищу освіту було покладено відповідальне завдання – забезпечити конкурентоспроможність австралійської економіки, а університети стали головними суб'єктами науково-технічної діяльності.

У 1990–2000-х рр. вища освіта в Австралії почала вважатися важливою експортно-орієнтованою галуззю економіки. Інтернаціоналізація освіти стала невід'ємною частиною стратегії розвитку Австралії, однією з найважливіших характеристик австралійських університетів та одним із провідних трендів вищої освіти держави.

Активна участь австралійських університетів в інтернаціоналізації освіти дала змогу розвивати успішні практики управління науковими дослідженнями, віднаходити ефективні способи їх підтримки та фінансування, реалізовувати дослідницькі проекти з впровадження наукових відкриттів, формувати міжнародні мережі підтримки наукових досліджень. Використання таких інструментів дало Австралії змогу значно розширити свою присутність у міжнародних освітніх процесах.

Наприкінці ХХ ст. в Австралії почав формуватись міжнародний ринок освітніх послуг.

Важливим кроком у розвитку вищої освіти в Австралії стала поява приватних університетів. На кінець ХХ ст. в Австралії загалом сформувався сектор приватної вищої освіти, який відкрив нові можливості для задоволення попиту на ринку цієї сфери послуг, став важливим реальним аспектом національної освітньої системи. Приватні університети утвердились як відомі й авторитетні.

Важливі зрушення в розвитку вищої освіти Австралії наприкінці ХХ ст. були неможливі без цілеспрямованої державної політики щодо науки та освіти.

Системний і динамічний розвиток вищої освіти в Австралії наприкінці ХХ ст., що супроводжувався важливими трансформаціями і модернізацією,

втілювався відповідно до вимог австралійського суспільства, ґрунтуючись на принципах неперервності та міждисциплінарності, єдності науки й освіти.

4.6. ЕВОЛЮЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ АВСТРАЛІЇ НАПРИКІНЦІ ХХ ст.

Австралійська економіка зазнала глибоких змін за останні два десятиліття ХХ ст., переходячи від індустріальної до постіндустріальної. Ця трансформація мала далекосяжні наслідки для економічної діяльності в Австралії й стала основою для еволюції національної економіки. В основі змін лежать три пов'язані чинники: глобалізація та її вплив на регіональну економіку Австралії; неолібералізм і управління регіонами; соціально-економічний аналіз регіонів, їхньої історії й перспектив розвитку.

Важливо зазначити, що австралійська економіка була суворо регульована й надійно захищена: ще в 1920-х рр. уряд Австралії запровадив «Тарифну раду», яка консультувала стосовно допомоги промисловості, а на практиці гарантувала, що «промисловість отримала захист, на який вона заслужила (і якого хотіла)» [173]. Високі показники захисту збереглись, і до кінця 1960-х рр. австралійське промислове виробництво мало найвищий рівень захисту в Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), не враховуючи Нової Зеландії. Сільське господарство теж відчувало надійну підтримку з боку державного сектора за допомогою маркетингових механізмів, які забезпечували гарантії для фермерів та деяке пом'якшення впливу як міжнародної конкуренції, так і волатильності світових ринків.

Треба відзначити, що Австралія до початку 1970-х рр. була віддалена від світової економіки через державне регулювання та орієнтацію на політику національного економічного розвитку, відокремлену від понять продуктивності чи ефективності. З кінця 1960-х рр. деякі фахівці поставили під сумнів соціальні, економічні й бізнес-процеси управління економічною активністю